

Hanna Piekarska

Uczeń z upośledzeniem w stopniu lekkim w gimnazjum

Hanna Piekarska – nauczyciel wspomagający i lider Zespołu ds. Integracji w Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków w Augustowie

Wprowadzenie

Od początku istnienia naszej szkoły przyjmowano uczniów niepełnosprawnych z różnymi rodzajami zaburzeń. Uczyli się oni razem ze zdrowymi rówieśnikami. Aby nie obciążać jednej klasy i grona uczących rozpraszano ich po wszystkich klasach. Różnorodność zaburzeń i niepełnosprawności, a były to osoby niesprawne fizycznie, niedowidzące, niedosłyszające oraz uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i będących na granicy normy intelektualnej.

Od momentu utworzenia klas integracyjnych w naszym gimnazjum (2000r.) uczniowie z orzeczeniem do kształcenia specjalnego kwalifikowani byli do klas integracyjnych. Tę formę kształcenia zalecała poradnia psychologiczno- pedagogiczna. Wybór natomiast zawsze należał do rodziców uczniów. Rodzice lub prawni opiekunowie dziecka brali pod uwagę najważniejszy atut, a mianowicie to, że uczeń będzie się uczył ze zdrowymi i pełnosprawnymi rówieśnikami w obrębie swego zamieszkania. Poza tym będzie otrzymywał odpowiednią pomoc psychologiczno- pedagogiczną, niezbędną do osiągnięcia optymalnego rozwoju i właściwego przygotowania do samodzielnego życia.

Każde orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego obejmowało wskazówki dotyczące pomocy psychologiczno- pedagogicznej. W naszym gimnazjum pomoc taką otrzymywał każdy uczeń. Organizatorem jej był dyrektor szkoły, a realizatorami wszyscy nauczyciele uczący poszczególnych przedmiotów, wychowawca, pedagog, psycholog, terapeuta, a w trzeciej klasie doradca zawodowy.

Obecnie, pomoc psychologiczno- pedagogiczną reguluje Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. (Dz. U. z 2010r. Nr 228, poz.1487)

Wprowadzenie w życie zasad określonych w rozporządzeniu, moim zdaniem, uporządkowało wszystkie kwestie związane z nauczaniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dla szkół oznaczało to cały szereg zadań, których głównym celem jest rozpoznanie i zaspokojenie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia.

Moje dziesięcioletnie doświadczenie pracy z dziećmi upośledzonymi w stopniu lekkim w klasie integracyjnej przekonały mnie, że każdego ucznia w klasie należy traktować indywidualnie, tzn. bez względu na to, czy przejawia on zaburzenia, czy też nie należy go wnikliwie poznać, a następnie zdiagnozować jego potrzeby i możliwości. Na czołowe miejsce stawiam również dobrą współpracę z rodzicami, gdyż dzięki nim mogę liczyć na realizację niektórych zadań objętych programem edukacyjno- terapeutycznym (np. zaspokojenie potrzeb opiekuńczych, które mają ogromny wpływ na funkcjonowanie ucznia w szkole) Niektórzy rodzice chętnie angażują się we współpracę ze szkołą i na równi z nauczycielem chcą „uczyć” dziecko w domu. Jednak takich rodziców jest znacznie mniej, najczęściej rodzice dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w naszej szkole są mało zainteresowani edukacją dziecka lub też z powodu różnorodnych przyczyn nie przywiązują uwagi do kwestii nauczania i wychowania (upośledzenie umysłowe jednego z rodziców, obojga rodziców, alkoholizm, inne patologie, nieudolność wychowawcza, itp.). Na szkołę spada szereg obowiązków pośrednio związanych z edukacją i wychowaniem, a mianowicie organizacja uczniowi i jego rodzinie pomocy materialnej, bytowej i socjalnej. Realizację tych zadań przejmuje pedagog szkolny, który w porozumieniu z wychowawcą klasy nawiązuje współpracę z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz z kuratorem, który czuwa nad wypełnianiem obowiązków rodzicielskich wobec dziecka.

Charakterystyka klasy integracyjnej

Integracja to -najogólniej mówiąc- wspólne wychowanie, nauczanie i opieka dzieci zdrowych i niepełnosprawnych. Jej idea oparta jest na poglądzie, według którego podstawą wychowania i nauczania jest zrozumienie potrzeb dziecka i jak najlepsze ich zaspokojenie.

„We wszystkich działaniach dotyczących dzieci podejmowanych przez publiczne lub prywatne instytucje opieki społecznej, sądy, władze administracyjne lub ciała ustawodawcze sprawą nadrzędną będzie najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka”¹

Wychodząc naprzeciw potrzebom ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach oraz w szkołach ponadgimnazjalnych organizuje się klasy integracyjne. Ta forma organizacyjna kształcenia dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, w naszej szkole, sprawdza się bardzo dobrze. Bardzo ważne jest właściwe rozumienie idei integracji przez nauczycieli przedmiotów, wychowawców, personel szkoły, a przede wszystkim rodziców i wszystkich uczniów szkoły. Przygotowanie uczniów do przyjęcia rówieśników w naszej szkole należy do wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego i psychologa. Polega ono na organizowaniu różnorodnych zajęć wychowawczych i uzyskaniu przeświadczenia, że prawie wszyscy uczniowie napotykają na różne trudności szkolne. U niektórych są one wynikiem niechęci do nauki lub brakiem zainteresowania pewnymi tematami (np. uczeń nie lubi matematyki) Natomiast u uczniów niepełnosprawnych intelektualnie przyczyny trudności szkolnych nie zależą od jego woli, a przyczyną są mniejsze możliwości. Uczniowie ci nie stanowią jednorodnej grupy, zarówno pod względem poziomu intelektualnego, jak i stopnia zaawansowania rozwoju.

Z mojego dotychczasowego doświadczenia wynika, że integracja daje ogromne korzyści uczniom niepełnosprawnym. Przede wszystkim chroni przed izolacją, rozwija we wszystkich sferach: poznawczej, społecznej, emocjonalnej, fizycznej i duchowej. Dzięki szerokiej pomocy psychologiczno- pedagogicznej prowadzi do odkrywania swoich zainteresowań i predyspozycji, powoduje wzrost motywacji do działania i nauki oraz dorównywania innym, a przede wszystkim rodzi wiarę we własne siły i pomaga przełamywać barierę nieśmiałości.

Dodatковым atutem klasy integracyjnej jest mała liczebność klasy- maksymalnie 20 uczniów, w tym 3-5 niepełnosprawnych oraz 15 zdrowych. Na zajęciach trudnych dla ucznia (matematyka, fizyka, chemia, biologia, język polski, historia i geografia) jest obecny oligofrenopedagog, który, oferuje pomoc (nie wyręcza).

Zasady pracy z dzieckiem upośledzonym w stopniu lekkim

Wprowadzenie w życie nowego rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno- pedagogicznej, wymaga od zespołu realizacji wielu zadań (Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. § 20) szerokiego przygotowania, doinformowania oraz przypomnienia pewnych podstaw niezbędnych w pracy z dziećmi. Do nich należą zasady pracy obowiązujące wszystkie osoby realizujące program edukacyjno- terapeutyczny. Są to:

1. Zasada indywidualizacji potrzeb każdego dziecka
2. Zasada stopniowania trudności
3. Zasada korekcji zaburzeń- ćwiczenie przede wszystkim funkcji najgłębiej zaburzonych i najslabiej opanowanych umiejętności
4. Zasada kompensacji zaburzeń- łączenie ćwiczeń funkcji zaburzonych z ćwiczeniami funkcji niezaburzonych w celu tworzenia właściwych mechanizmów kompensacyjnych
5. Zasada systematyczności i powtarzania ćwiczonych czynności
6. Zasada atrakcyjności ćwiczeń

---

¹ Art.3 Międzynarodowej Konwencji Praw Dziecka

7. Zasada ciągłości oddziaływania psychoterapeutycznego
8. Do planu nauczania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wprowadza się zajęcia rewalidacji indywidualnej.

Należy pamiętać, że program edukacyjno- terapeutyczny realizują wszyscy nauczyciele przedmiotu, pedagodzy wspomagający oraz specjaliści pracujący w szkole.

Podsumowanie

Moje doświadczenie jako nauczyciela wspomagającego w klasie integracyjnej oraz lidera szkolnego zespołu ds. integracji często nakłania mnie do pewnej refleksji, czy pomoc którą oferuję uczniom jest wystarczająca, czy obejmuje wszystkie sfery, aby gimnazjalista osiągnął taki poziom, by podjąć naukę zawodu i w przyszłości samodzielnie funkcjonować.

Idąc „śladami” absolwentów klas integracyjnych i poznając ich dalsze losy stwierdziłam, że są one bardzo różnorodne. Niektórzy z nich podjęli naukę w integracyjnych klasach zawodowych (w naszym mieście głównie w klasie gastronomicznej), inni - klasy zawodowe ogólnodostępne w zespołach szkół zawodowych. Nikt z klasy integracyjnej nie został pozostawiony samemu sobie, a wszyscy po uzyskaniu pomocy doradcy zawodowego w Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej kontynuują kształcenie. Bardzo ciekawą informację zdobyłam niedawno, z której dowiedziałam się, że jedna z uczennic ukończyła zasadniczą szkołę zawodową o kierunku mała gastronomia, a na drodze normalnej selekcji dostała się i obecnie uczy się w technikum o tym samym kierunku. Zachęcam wszystkich nauczycieli wspomagających do zainteresowania się losami absolwentów. Informacje te są bardzo przydatne do celów ewaluacyjnych, a przede wszystkim motywują nauczycieli do pracy i szukania dróg (metod i form) skutecznego i dobrego wspomagania.

Indywidualny program edukacyjno- terapeutyczny dla ucznia upośledzonego w stopniu lekkim. Moje przemyślenia.

Po lekturze materiałów szkoleniowych Ministerstwa Edukacji Narodowej i materiałów prezentowanych przez ORE oraz wykorzystaniu własnych doświadczeń (zamieszczając bank słów i pojęć w tabelce) skonstruowałam narzędzie dla zespołu, którego zadaniem jest opracowanie programu edukacyjno- terapeutycznego dla ucznia z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim. Myślę, że efekt mojej pracy wpłynie na usprawnienie pracy zespołu oraz „nie pozwoli” na pominięcie ważnego symptomu mającego wpływ na działania wspierające. Z banku słów i określeń, zamieszczonych w tabelce należy wybrać charakteryzujące ucznia lub dopisać inne nieujęte w tabelce. (W wersji elektronicznej można wykasować i zostawić tylko te, które charakteryzują ucznia lub dopisać własne).

INDYWIDUALNY PROGRAM EDUKACYJNO- TERAPEUTYCZNY /IPE- T/

Zespół w składzie.....
.....

Koordynator zespołu: .....

na okres: nauki w gimnazjum

METRYCZKA	
Imię i nazwisko ucznia	.....
Rok urodzenia	.....
Nazwa szkoły	<i>Gimnazjum nr 2 im. Sybiraków w Augustowie</i>
Etap edukacyjny	<i>III</i>
Oznaczenie klasy	<i>Klasa integracyjna</i>
Podstawa objęcia kształceniem specjalnym (nr i data wydania orzeczenia)	<i>Upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim</i> ....
Rok szkolny	<i>2011/2012</i>
Data założenia dokumentacji	.....
ROZPOZNANIE WYNIKAJĄCE Z ORZECZENIA O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO <i>Upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim</i>	
WIELOSPECJALISTYCZNA OCENA POZIOMU FUNKCJONOWANIA UCZNIA	
1. Cechy ucznia (mocne strony), które pozytywnie wpływają na rozwój ucznia	<ul style="list-style-type: none"> - <i>dobra pamięć mechaniczna, dobrze rozwinięta mowa odtwórcza,</i> - <i>interesuje się sportem (gra w piłkę), malarstwem (chętnie rysuje i maluje, należy do koła plastycznego), muzyką (lubi słuchać muzyki, kolekcjonuje nagrania, gra w zespole muzycznym), fotografią, turystyką, wolontariatem (zgłasza się do udziału w akcjach społecznych) itp.</i> - <i>chętnie podejmuje próby nawiązania kontaktu z rówieśnikami i dorosłymi,</i> - <i>dobrze pracuje w grupie przy precyzyjnym określeniu jego zadania (o odpowiednim stopniu trudności)</i> - <i>inne.....</i>
1. Trudności (pierwotne i wtórne)	<ul style="list-style-type: none"> - <i>zaburzenia spostrzegania: niedokładne, wybiórcze, węższe zakresowo, występują zaburzenia analizy, i syntezy,</i> - <i>obniżona zdolność koncentracji uwagi (krótkotrwała, mało podzielna, łatwo ulega zakłóceniu, nadmiernie odwracalna,</i> - <i>zaburzenie pamięci logicznej,</i> - <i>zaburzenie myślenia abstrakcyjnego i słowno- pojęciowego,</i> - <i>zaburzenia wyobraźni przestrzennej utrudniające rozumienie i wykonywanie zadań geometrycznych,</i> - <i>trudności w zakresie uogólniania, tworzenia pojęć, wnioskowania, przewidywania, myślenia przyczynowo- skutkowego,</i> - <i>zaburzenia mowy,</i> - <i>trudności w rozumieniu prostych wypowiedzi oraz w samodzielnym tworzeniu wypowiedzi,</i> - <i>zaburzenia sprawności motorycznych,</i> - <i>zaburzenia orientacji w stosunkach czasowych i brak umiejętności w posługiwaniu się nimi</i> - <i>trudności w powiązaniu nowych informacji z poprzednio zapamiętanymi,</i> - <i>słaby poziom stosowania umiejętności w praktyce.</i> - <i>zaburzenie procesów emocjonalnych, motywacyjnych, adaptacji społecznej (zaburzony poziom rozumienia wszelkich zasad, reguł i definicji)</i> - <i>wolne tempo pracy,</i> - <i>inne.....</i>

<p>2. Informacje o innych trudnościach ucznia (nie wymienionych w orzeczeniu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - środowisko rodzinne (uczeń wychowuje się w rodzinie niepełnej, niewydolnej wychowawczo, rodzice nie zaspakajają potrzeb opiekuńczych dziecka, mało angażują się w sprawy dziecka, nie interesują się jego osiągnięciami i tym samym nie okazują zadowolenia z jego postępów, inne) - używa wulgaryzmów i wyrażen slangowych, - często jest nieprzygotowany do lekcji, - inne.....
<p>3. informacje o funkcjonowaniu ucznia w grupie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jest w dobrych relacjach z rówieśnikami, - lubi zabawy w grupie, - chętnie nawiązuje kontakty z innymi uczniami, - ma dobrego kolegę w klasie, z którym spotyka się po lekcjach - stroni od rówieśników, - unika wspólnego spędzania przerw, - nie lubi gier zespołowych, - nieadekwatnie do sytuacji reaguje na zachowanie rówieśników, - inne.....
<p>ZAKRES ZINTEGROWANYCH DZIAŁAŃ NAUCZYCIELI ISPECJALISTÓW PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA Z UCZNIEM Z UPOŚLEDZENIEM UMYSŁOWYM W STOPNIU LEKKIM</p>	
<p>cele terapeutyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie procesów poznawczych, - wzmacnianie pozytywnego kontaktu emocjonalnego, uczenie się rozpoznawania swoich mocnych stron i sposobów ich wykorzystania, - korygowanie negatywnych sądów o sobie samym i innych, uczenie się przestrzegania norm społecznych, współpracy w grupie i bycia z samym sobą, - eliminowanie zachowań niepożądanych, uczenie wyrażania emocji, rozładowywania agresji, napięć, - uczenie konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, - wypracowanie kierunków możliwych zmian własnego zachowania, - kształtowanie pozytywnego obrazu samego siebie, - rozwijanie zainteresowań i pasji, - rozwijanie umiejętności asertywnych: ochrony przed presją i manipulowaniem, wyrażania swoich potrzeb, uczuć, - uczenie gdzie, u kogo i w jakiej sytuacji można szukać pomocy, - wspomaganie procesów adaptacji do środowiska, - budowanie atmosfery bezpieczeństwa, - kształtowanie racjonalnego zachowania w trudnych sytuacjach - wdrażanie do celowej pracy, - rozbudzenie wiary we własny siły, - podnoszenie motywacji do pokonywania trudności, - wyciszenie tendencji do nadmiernej ruchliwości, - wdrażanie do scalenia aktywności poznawczej, ruchowej i emocjonalnej, - likwidacja napięć emocjonalnych poprzez dostarczenie dodatkowych pozytywnych przeżyć emocjonalnych - kompensowanie deficytów biologicznych i rozwojowych dziecka, zastępowanie uszkodzonych funkcji innymi.
<p>- zestaw wskazań nakierowanych na niwelowanie trudności rozwojowych i edukacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wszyscy członkowie zespołu wdrażają ustalenia zawarte w IPE- T. - każdy nauczyciel pomaga uczniowi w zakresie swojego przedmiotu i swoich zajęć oraz realizuje określone przez siebie cele. - wszyscy nauczyciele przestrzegają zasad pracy z dzieckiem z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim - inne.....

<p>- warunki zapobiegania wtórnym skutkom niepełnosprawności</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zaspokojenie potrzeb biologicznych i socjalnych ucznia (współpraca z ośrodkiem pomocy społecznej i rodzicami ucznia) - uświadomienie rodzicom potrzeby troski i opieki nad dzieckiem (terapia psychologiczna, konsultacje z pedagogiem, wychowawcą klasy) - zapewnienie uczniowi sprzyjającej atmosfery (dbanie o dobry klimat w klasie) - na lekcji uczeń może poprosić o pomoc nauczyciela wspomagającego (uczeń siedzi w ławce blisko nauczyciela wspierającego lub prowadzącego zajęcia), - eksponowanie prac uczniów na forum klasy (przy tym pochwały, wyróżnienia) - inne.....
<p>ZAKRES DOSTOSOWANIA WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH</p>	
<p>Cele edukacyjne</p>	<p>Należy uwzględnić treści nauczania i cele zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego</p> <p>Program może być adaptacją programu przyjętego w szkole zawierającą dostosowania wymagań podstawy programowej do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia, a także modyfikacją metod, form i sposobów realizacji oraz opis dodatkowych działań wspierających lub całkowicie autorskim programem zawierającym treści nauczania, metody i formy pracy na poszczególnych lub wszystkich przedmiotach lub obszarach edukacyjnych dostosowanych do potrzeb i możliwości ucznia.</p> <p>W pracy z uczniem upośledzonym w stopniu lekkim wymaga od nauczyciela (na III etapie kształcenia) ograniczenia się do najważniejszych aspektów materiału.</p> <p>Cele określają nauczyciele przedmiotu.</p> <p>Cele edukacyjne wskazane w programie nauczania (nie należy ich przepisywać z tego programu, tylko wskazać w którym programie nauczania zostały określone)</p>
<p>PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW</p>	
<p>Określenie metod, form i środków dydaktycznych</p>	<p>Metody: <i>aktywizujące, praktycznego działania, problemowe, zadawanie pytań, waloryzujące (impresyjne i ekspresyjne), reprodukujące (podające)</i></p> <p>Formy: <i>indywidualna, praca w grupach, ...</i></p> <p>Wszystkie metody i formy pracy nakierowujemy na wsparcie indywidualnego potencjału rozwojowego ucznia oraz uczenie go umiejętności współdziałania i współpracy w zespole.</p> <p>Środki dydaktyczne: <i>konkretne przykłady- doświadczenie, ilustracje, slajdy, programy komputerowe, filmy, modele, plansze interaktywne, wizualizacje eksperymenty, inne.....</i></p>
<p>- informacje dotyczące przekazywania trudnych dla ucznia treści edukacyjnych</p>	<p>Przedmioty matematyczno- przyrodnicze</p> <ul style="list-style-type: none"> - zanalizować umiejętności i wiadomości, jakie uczeń powinien już nabyć, a jakie wymagają dalszej pracy, - opracować szczegółowo procedury realizacji programu, - powracać do pewnych treści, aby utrwalać wiadomości, z akcentowaniem tych, które mogą się przydać w życiu codziennym, - stosować następujące metody: problemową, zadawania pytań, praktycznego działania, czy oparta na przeżywaniu, stosować następujące środki dydaktyczne: modele, filmy, plansze interaktywne, wizualizacje, eksperymenty i doświadczenia, - wykorzystywać różnorodne formy, zwłaszcza pracę w grupach - inne..... <p>Przedmioty humanistyczne</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - ograniczyć się do najważniejszych aspektów omawianego zagadnienia, - usprawniać sprawność językową, budowania dłuższych wypowiedzi powiązanych w logiczną całość, pracować nad przenoszeniem znanych i wyuczonych form wypowiedzi do sytuacji życia codziennego, - pracować nad umiejętnością wyjaśniania i opisywania, - pracować nad spójnością wypowiedzi, - rozwijać słownictwo, - kształtować umiejętności argumentowania i prowadzenia rozmowy, - kształcić rozumienie perspektywy drugiej osoby (ćwiczenia z przyjmowaniem cudzej perspektywy) - pracować z tekstami źródłowymi przy dużym wsparciu nauczyciela, - podczas pracy stosować pewne ułatwienia, np. mapy myślowe, inscenizację, filmy, wizualizację, schematy, porównania, - systematycznie powtarzać i utrwalać wiadomości (zaburzone myślenie przyczynowo-skutkowe), - bazować na pamięci mechanicznej, dzielić treści nauczania na małe fragmenty, - inne.....
<p>- informacje dotyczące wskazań terapeutycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wdrażanie do celowej pracy, - rozbudzenie wiary we własny siły, - motywowanie do podejmowania wysiłku umysłowego, - scalanie aktywności poznawczej, ruchowej i emocjonalnej, - kompensowanie deficytów biologicznych i rozwojowych dziecka, zastępowanie uszkodzonych funkcji innymi, dobrze rozwiniętymi
<p>- informacje dotyczące wypełniania założeń programu wychowawczego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zachęcanie ucznia do udziału w życiu klasy i szkoły, - motywowanie do aktywności w kołach zainteresowań, - zachęcanie do udziału w zajęciach uatrakcyjnianie pozalekcyjnych poprzez uatrakcyjnianie ich i stwarzanie dobrej atmosfery, - oferowanie wsparcia i pomocy uczniowi przez wychowawcę i innych uczniów, - konsekwentne wymaganie od ucznia przestrzegania zasad zachowania ustalonych na początku roku szkolnego, - nie wyręczanie ucznia z jego obowiązków szkolnych, - inne.....
<p>- informacje dotyczące wypełniania założeń szkolnego programu profilaktyki</p>	<ul style="list-style-type: none"> - włączanie ucznia do wszelkich działań profilaktycznych organizowanych na terenie szkoły poprzez np. przygotowanie elementu dekoracji, udział w konkursie plastycznym, itp., - wdrażanie różnych sposobów spędzania wolnego czasu, - dbania o własne zdrowie - konsekwencji złych i nieprzemyślanych decyzji, - inne.....
<p>Określenie rodzaju pomocy i wsparcia w trakcie zajęć dydaktycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nauczyciela uczącego dany przedmiot (uczeń siedzi w pierwszej ławce)- przygotowanie kart pracy, ilustracji, map, itp., - nauczyciela wspomagającego (pedagog specjalny- obserwowanie pracy ucznia i w sytuacji wystąpienia trudności pomoc polegająca na przypomnieniu, powtórzeniu, wskazaniu, zademonstrowaniu, omówieniu, wyjaśnieniu, uproszczeniu zadania, prostszego sformułowania pytania, polecenia, - rówieśników- pomoc koleżeńska np. pogotowie lekcyjne (wolontariat), - inne.....

DOSTOSOWANIE SPOSOBU SPRAWDZANIA WIADOMOŚCI I OCENIANIA	
Zasady oceniania	<ul style="list-style-type: none"> - ocenę z poszczególnych przedmiotów ustala nauczyciel prowadzący po konsultacji z nauczycielem wspomagającym (oligofrenopedagog) - ocenie podlega również wkład pracy i zaangażowanie, a nie tylko poziom wiadomości czy umiejętności. - jeżeli wkład pracy ucznia zasługuje na uwagę, dopuszcza się podwyższenie oceny o jeden stopień niż przewidują to niższe wymagania
Ocena bardzo dobra lub celująca	Ocenę bardzo dobrą lub celującą otrzymuje uczeń, który opanuje treści wykraczające poza poziom podstawowy
Ocena dobra	Otrzymuje uczeń, który opanował treści zawarte w wymaganiach podstawowych.
Ocena dostateczna lub dopuszczająca	<p>Jeżeli poziom wiedzy ucznia jest niższy niż podstawowy otrzymuje on ocenę dostateczną lub dopuszczającą (w zależności od charakteru i zakresu niedostatków w osiągnięciach ucznia)</p> <p>Jeżeli uczeń wykazuje problemy w opanowaniu wymagań podstawowych, ale posiada minimum wiedzy i umiejętności dla danego poziomu edukacji i stara się uczestniczyć w procesie nauczania, to zasługuje na ocenę <u>dostateczną</u>.</p> <p>Jeżeli uczeń wykazuje fragmentaryczną wiedzę i niski poziom umiejętności określonej w programie nauczania wystawia się ocenę dopuszczającą.</p>
Ocena niedostateczna	Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w programie nauczania. Nie jest w stanie wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności, nawet z pomocą nauczyciela.
Ocena zachowania	<p>Oceniając zachowanie ucznia należy uwzględnić, zdiagnozowane przez specjalistów, zaburzenia emocjonalne. Jeżeli, mimo zaburzeń, przestrzega on norm społecznych (np. zachowuje właściwy stosunek do pracowników szkoły, kolegów) może być nagrodzony oceną dobrą zachowania.</p> <p>Jeżeli uczeń nie spełnia tych podstawowych wymogów, wystawia się ocenę poprawną, a w skrajnych przypadkach nieodpowiednią. Każda ocena musi być uzasadniona przez wychowawcę.</p>
WYKAZ ZAJĘĆ NADOBOWIĄZKOWYCH	
(informacje o rodzaju zajęć specjalistycznych, rewalidacyjnych i innych z załączonym ich programem)	
zajęcia wyrównawcze <u>zajęcia rewalidacyjne</u> zajęcia resocjalizacyjne <u>zajęcia socjoterapeutyczne</u> inne.....	<p>1 h- np. z matematyki, organizowane przez nauczyciela uczącego</p> <p>2h- prowadzone przez oligofrenopedagoga i terapeutę pedagogicznego</p> <p>W razie potrzeby, realizowane przez pedagoga i psychologa szkolnego</p>

ZAKRES WSPÓLPRACY Z RODZICAMI UCZNIĄ	
<p>Formy przewidziane dla rodziców (z rozporządzenia):</p> <ul style="list-style-type: none"> - system wsparcia - współdziałanie z instytucjami 	<p><i>Ustalenie przez zespół rodzaju i zakresu pomocy rodzicom:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - nauczyciele-konsultacje dla rodziców - wychowawca- porady i konsultacje - specjaliści- warsztaty i szkolenia dla rodziców(zajęcia psychoedukacyjne, warsztaty umiejętności wychowawczych) - wsparcie kuratora w wykonywaniu przez rodziców obowiązków rodzicielskich - Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna (konsultacje diagnoza pedagogiczna, terapia) - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (pomoc socjalna) - Inne.....
UWAGI DODATKOWE	
<i>(informacje o wprowadzonych korektach programu)</i>	
.....	.....
.....	.....
.....	.....
EWALUACJA PROGRAMU	
<i>(ocena efektywności podejmowanych priorytetowych działań, informacje na temat modyfikacji programu)</i>	
<p><i>Co się sprawdziło, co pomogło dziecku, co się sprawdziło częściowo, a więc pomogło uczniowi w ograniczonym zakresie, co się nie sprawdziło, czyli nie pomogło dziecku. Zespół dokonuje okresowej (raz w roku lub semestrze) oceny wielospecjalistycznej poziomu funkcjonowania ucznia. Ocena skuteczności działań pozwoli na określenie aktualnych indywidualnych potrzeb ucznia i pozwoli na dokonanie modyfikacji skonstruowanego programu edukacyjno-terapeutycznego.</i></p>	
<p>Nauczyciele Wychowawca Specjaliści Rodzice Uczeń</p>	<ul style="list-style-type: none"> - obserwacja ucznia przez nauczycieli i robienie krótkich notatek dotyczących konkretnych sytuacji czy osiągnięć, - ocena pracy osób (refleksja) realizujących program (ich styl i sposób pracy, jakość i częstotliwość kontaktów z dzieckiem, jak i pomiędzy sobą, - rodzaj udzielanego wsparcia (czy wszystkie formy pomocy są trafnie wybrane, czy uczeń na nie uczęszcza) - częstotliwość spotkań osób realizujących program(jeśli trzeba wprowadzić zmiany) - czy nakłady finansowe, jak i użyte środki wpłynęły na pomoc dziecku, czy zastosowane metody są właściwe, czy środki należy przekazać na inne działania, np. rozwój zainteresowań, - czy wsparcie ucznia na lekcjach jest wystarczające (należy wysłuchać opinii ucznia i rodziców) - na jakich lekcjach uczeń wymaga dodatkowej pomocy? - czy przy realizacji treści programowych uwzględniono zainteresowania ucznia, hobby, mocne strony, zdolności? - czy wystarczająco wprowadziliśmy klasę w problematykę dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?

	<ul style="list-style-type: none"> - czy właściwie realizujemy ideę integracji?(nie wyłączamy ucznia z zajęć lekcyjnych) - jak wygląda wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy nauczycielami przedmiotów, specjalistami i wychowawcą? - jak przedstawia się współpraca z innymi placówkami wspomagającymi rozwój dziecka? - czy zapisy w statucie szkoły dotyczące oceniania są wystarczające i czy wszyscy członkowie szkolnej społeczności je znają? - dokumentowanie osiągnięć ucznia (wiedza, umiejętności, aktywność, systematyczność, wkładany wysiłek) - inne.....
--	--

Informacje na temat modyfikacji programu dokonywanych na temat wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania ucznia				
Data	Dział	Rodzaj modyfikacji	Podpis osoby wprowadzającej modyfikację	Adnotacja o poinformowaniu rodziców

INFORMACJA O ZATWIERDZENIU IPE- T

Data i podpis osoby przygotowującej program:.....

Zatwierdzenie przez dyrektora szkoły

.....

.....

Podpis rodzica/ opiekuna prawnego (ewentualnie adnotacja o poinformowaniu rodziców/opiekunów ucznia):.....

Opracowano na podstawie materiałów szkoleniowych:

1. Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi cz. II, Ministerstwo Edukacji Narodowej. Warszawa 2010r.
2. Leśniewska Katarzyna, Puchała Ewa, Zaremba Lilianna, Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży. Praca zespołu nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem w przedszkolach, szkołach i placówkach. Ministerstwo Edukacji Narodowej. Warszawa 2010r.

BANK DOBRYCH PRAKTYK

